

(המשך מעמוד 25)

מראה לי את החאן הישן, את שלושת הגשרים, את חדר-האוכל הישן, כשהיא מצביעה על הטקטור שנתר תקוע בשדות-הכותנה עוד מתקופת ההתשה. כשהיא מראה לי את הכרם הנמצא ממש מתחת לאפס של הירדנים, וחיל ירדני ממוצבו מנפץ לשלום בידו, כשאנחנו מסיירות במישטרה הישנה של גשר ומשחרות את ההיסטוריה של הישוב, שאנשו מנעו את הפלישה העיראקית במלחמת-העצמאות - אני מבינה שבזמן שהחברה של גשר אכלו אותה יוס'יים בנזים ישבו במיקלטים, אני הלכתי לקולנוע בתל-אביב. ביליתי במסיבות בלי חשש. והרי החשבון מתקוז.

הם לא מרגישים באופן אישי את המכות הכלכליות, אני לא הרגשתי באופן אישי את הנזים שניתכו אליהם.

העמק שקט עכשיו. מאז ספטמבר 1970 חזרו החיים למסלולם. אנשי גשר מעבדים את שדותיהם מתחת למצוקים הירדנים. רק המוצב הישראלי המאוויש והמוצב הירדני המאוויש כמו מזכירים, שבשלב זה השקט הזה הוא עדיין זמני.

את נמצאת כבר שנה וחצי בכנסת. מדוע הציבור עדיין אינו מכיר אותך?

להכיר את החברים על ריעותיהם. היה נראה לי שכמצליפה זו הדרך הטובה ביותר להכנס כמה שיותר מהר לעניינים. מה זו בעצם מצליפה? סדרנית-עבודה.

בתפקיד הזה יש דינמיקה. יש חברים שחשוב שיזכרו, יש חברים שצריכים לוותר על רשות-הדיבור. עלי לדאוג שהחברים יהיו במליאה, שישתתפו בהצבעות. זהו תפקיד אחראי מאוד.

בסיעתך יש קיטובי ריעות קייבונים, איך מארגנים את החברים להצבעות?

יש נושאים שרצוי ומוכן מאליו שצריך להצביע עליהם על-פי החלטת-הסיעה. יש נושאים שיש בהם מקום לריעה אישית, ואין עליהם מישמעת של הסיעה.

מה קורה אם חבר חורג מהחלטת הסיעה ומצביע אחרת?

הוא עובר לוועדת-מישמעת. כדי שהעסק יתפקד, אנחנו עוקבים אחר השתתפות חברים והיעדרויות. אני כמו מורה בכיתה, המנהלת יומן נוכחות והיעדרות.

ומטילה עונשים? יש עונשים. קבענו שורה של סנקציות נגד חברי-כנסת המרבים להיעדר מעבודתם.

איזה סנקציות? לא אני לך. רק אני, שחבר צריך להשתתף בריון גם אם הוא פסיבי, גם כדי לשמוע חבר. הוא לא צריך תמיד להשמיע את דברו. אם יש חבר שלא ממלא את החובות האלה, נותנים לו להרגיש

שלא ממלא את החובות האלה, נותנים לו להרגיש

סולודר ליד חדר-האוכל של גשר הישנה גדלתי על גדת הירדן...

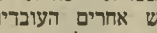
שאו לי לא תינתן לו האפשרות לייצג את הסיעה. וזה עוזר?

מרגע שהחברים הבינו שנגזר נגדם בצעד כזה, מירת היעדרות פתחה מאור. החלטנו שאין קיוונים פורמליים, החברים הרגלו, שאם הם באמת חייבים להיעדר, הם מודיעים מראש ומתאמים.

מיהו חברי-כנסת מסיעתך המתמיד ביותר בעבודתו?

יש קבוצה גדולה של חברי-כנסת שעובדים ולא נעדרים. יש קבוצה גדולה לא פחות של חברים שנעדרים. נו, צריך מדי פעם להחזיק את המושכות, אין ברירה.

ככל זאת, יש חברי-כנסת שאיש אינו יודע מיהם, הנה, למשל, אני. יש חברי-כנסת שעושים עבודה פרלמנטרית יסודית ואפורה, בלי תיקשורת, ויש אחרים העובדים רק למען התיקשורת. או אני שאולת את עצמי, מהו באמת תפקידו של חברי-כנסת - חקיקה והשפעה על הציבור, או עבודה אפורה ומפרכת?

את באה מקיבוץ גשר. לקיבוץ הזה יש היסטוריה ארוכה ומעניינת.

גשר המקורית היתה ממש על הירדן ונקראה גשר-על-נהלים, או עברית ג'שר על מא'עמא. היתה שם חצר עם חאן ערבי עתיק, שם, בגשר הראשונה, נוסדה אשדות-יעקב.

אני נולדתי בגשר הישנה. שחקתי יחפה על שפת-הירדן, התרחצתי במים. עד היום, כשאני הולכת לחצר הישנה על הירדן, חולפות לנגד עיני תמונות מימי ילדותי.

חלקה של גשר במלחמת-העצמאות ידוע. 15 בחורים ישבו במישטרת גשר ועיכבו את הפלישה

העיראקית. היינו בין עשרת הישובים שזכו בנס-הקוממיות. כאשר השתחררו ארמות באזור, חצינו את הכביש ועלינו 500 מטר למעלה, ושם נמצאת גשר עד היום.

ואת היה בגשר כל השנים האלה? לא. הורי הם ממקימי אשדות-יעקב. אני חזרתי לגשר כשהתחתנת עם רזי סולודר. הייתי ילדה קטנה בחצר הישנה. ואז, כשהקימו את אשדות, עברתי לשים עם הוריי.

אמא באה מרוסיה ואבא מפולין. הם נפגשו בגשר על הירדן ממש.

ההורים נשארו באשדות? הוריי התגרשו. אמא שלי עד היום באשדות, אבא שלי הוא אישיות מכובדת בזכות עצמו. שמו יצחק כהן, והוא היה מנהלו וממקימו של בנק אוצר לחילוי והיה מראשוני משרד-הביטחון. יש לי אחות בירושלים, ואני נשואה לרזי סולודר, שהוא מורה למוסיקה באולפני המוסיקה האזוריים. יש לי בת אחת, דליקה, שהיא בת 26.

במקצועך את מורה למוסיקה ופסנתרנית. איך הגעת לפעילות ציבורית? המוסיקה היתה כל עולמי עד לפני 15 שנים. היה רגע בהתשה, שרציתי לקחת שנת נופש מהוראה. מיציתי את עצמי, זה היה רגע די נוח, כי בדיוק אז החליטו כמשק שעלי להיות מזכירה.

ואת, פסנתרנית ומורה למוסיקה, הסכמת לקבל עלייך תפקיד כליכך לא אמנותי כמו מזכירת-קיבוץ?

אם האסיפה מחליטה, אתה חייב לקבל מרות. אם אתה בוטע, מתנגד, זה לא עוזר. לא שלא רציתי, חשבתי שאני לא מתאימה. כפסנתרנית סבלתי מאימת-ציבור. אך כרגע שהחליטו חשכתי שצריך לעשות. לא זוכרת אם עירערתי.

היית מזכירת הקיבוץ במשך שלוש וחצי שנות ההתשה. אותה התקופה חלקו לך אנשים כמו חיים ברלב, מוטה גור ורדו רק שבחים. איך הוסכת פסנתרנית ומורה למוסיקה למזכירת קיבוץ בתקופה כליכך קשה ומתישה?

אני יודעת? כנראה שידעתי לעשות את זה טוב. מכיר-הקיבוץ הוא האיש האחראי. גשר היתה המשק הכמעט מותש ביותר. יוס'ים היו הפגזות ומיקושים. היינו ציבור אורחי בקריאה. המוצבים יושבים עד היום ממש מעל השרות שלנו, הבית שלי נמצא בטווח של 500 מטר בקו אווירי מהמוצבים.

פה בחדר, השטיח מכסה חור שנוצר מפגיעת פגז. הבית היה מטווח כל הזמן.

מישהו החליט שאין בעיות עם הגבול. הבתים נבנו מבטון, ובחדר-האוכל היו קירות-זכוכית. היו כמה מיקלטים וזה הכל. ובבת אחת התחילה ההתשה: מיקלטים, תעלות, הפגזות, מיקושים.

צריך היה להמשיך ולנהל את החיים. במיקרה כזה יש חשיבות גדולה מיהו הצוות שמוכיל את החיים. הם ניסו להתיש אותנו ולא הצליחו.

יש לילדים טראומה מהתקופה הזו? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

באותה תקופה? לא היתה אף עויבה. להיפך. היינו יוצאים לגיוסים. ככרם עבדו חברות. הכרם היתה ממש מתחת למצוקים של הירדנים. הבנות היו משתתפות גם באיסוף כותנה וחיפוש מויקים

ההיא? שום דבר. היתה תקופה שהיה ויכוח אם להיכנס למיקלטים, ואז הוחלט שגם הפחד הוא לא לגיטימי. החיים התנהלו כרגיל, עם אמצעי-אבטחה. חברים עמרו בעמדות-האזנה, יש מה שנקרא בסלנג יציאה וכניסה של הפגזים, הם היו מרווחים על יציאות וכניסות.

זו היתה תקופה קשה מאוד, ההתשה. אבל לא הצליחו להתיש אותנו. היינו ממש סמל. היו מגיעים לפה כל מיני אורחים חשובים, כדי לראות איך אנחנו מתנהלים. אז גם יצרתי את כל קישורי הידידות שלי עם ברלב, עם מוטה, גם עם מנחם בגין.

בגין אמר לי אז, שבחורה כמוני צריכה להיות ככנסת. וכשהגעתי בסוף לכנסת, הוא חיבק אותי לעיני כולם, ואמר: "ידעתי שתגיעי לכאן יום אחר". אבל אל תכתבי את זה, בשביל מה?

היית בבית-שאן? בביתים יש רמת-חיים גבוהה מאוד, וידיאן, טלוויזיה ציבשונית, מכונות חדישות. בחיך שום דבר. הם לא מטפחים גימון וניי 66

איך היה המעבר לחיים נורמליים, אחרי שהתשה נסתיימה בעיקבות פשוט. לאט-לאט. כשהחלטנו להרגיש שנעשה בטוח, יצאנו מהמיקלטים וחזרנו לחיי-שיגרה, ועולם כמינהגו נהג. שכחנו את הימים הקשים.

את מנהלת אורח-חיים קשה ביותר, נוסעת בקו תל-אביב - ירושלים - גשר. את עובדת בירד שלום בתקים, עושה מישמרות-לילה ותורנויות-מיטבח בקיבוץ. איך את מסתדרת?

למולי, אין לי ילדים קטנים, אחרת זה היה בלתי-אפשרי.

אבל האחריות הרובצת על כתפי היא גדולה. יש לי אחריות כלפי חברי הקיבוץ, יש לי מחויבות לתנועה שהקיבוץ חבר בה, ויש לי מחויבות למיפלגה.

אני נוהגת שעות ארוכות, בשעות לא קונבנציונאליות, וגרה בשלושה בתים בשבוע. זה לא הכינחה, לא הכיילק.

כל השנים אמרת לא לכנסת. מדוע הסעם אמרת כן?

גם הפעם לא הסכמתי. אבל בסופו של עניין קיבלתי את דיר-התנועה. עשיתי חשבון שמקום הוא לא ריאלי, לצערי, הוא הפך ריאלי בנסיבות טראגיות. מוסה חריף נהרג. עמדתי להיכנס במקומו לכנסת. ברור שהלכתי לכנסת במצב-רוח נורא.

את חברת-כנסת חרוצה ושקן דנית. את אמרת שאת בכנסת בגלל דיר-התנועה. אין לך כל אמביציות אישיות?

תתפלאי - לא. אין לי אמביציות. יש לי מיקצוע שמאוד אהבתי-יהיה כל עולמי. כבר שלוש שנים שאני מנגנת, וזה קשה לי מאוד. יש לי הידעו וההשקפות שלי. בדרך-כלל, כל אחד מאתנו התחנך שהוא מנסה להשפיע. טוב לי מאוד בקיבוץ. אני מודה, אהבתי את הקיבוץ. הלכתי לעבוד בתנועה, כי בהתשה התנועה עזרה לנו בצורה בלתי-ירגילה, ואני הרגשתי צורך להחזיר. האמת העמוקה של הקיבוץ היא, שאתה נותן מה שאתה יכול ומקבל לפי צרכיך.

האמת הזו עדיין קיימת, או שהיא נשחקה עם השנים?

כיום היא יותר מורכבת, מפני שהיום יש יותר מאשר אין. הקיבוץ שלנו הוא רבי-דורי: הרוד השלישי הולך לצבא, דברים משתנים. אבל הבסיס, שחבר נותן לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו, עדיין קיים. ואין הבדל אם את עובדת במיטבח או כעגנה-ייצור, המכניס יותר כסף למשק.

האם צרכיו של החבר היום בקיבוץ כוללים גם מכשירי טלוויזיה ציבשונית, וידיאן, טלפון ונסיעות לחו"ל?

אצלנו אין וידיאן, טלפונים קיבלנו רק לפני חודש. גם מכשירי-טלוויזיה צבעונית לא חולקו לכל החברים. אם המשק מרוויח יותר, אז למה שלא יעלה את רמת-החיים לחברים?

השיטה לא משטה את הרגל? רמת-החיים יותר גבוהה לחבר שעובד - זו פשיטת-רגל?

אחד העקרונות של הקיבוץ היה לא רק שוויון, כי אם גם אורח-חיים צנוע, לא ראוותן. יש קיבוצים שבהם

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.

בכוננה, השתתפנו נקטיף. כל השרות שלנו נמצאים באיזור שהוא האיזור הנמצא על פני הירדן. האיזור ליד גשר הוא רחב, ולכן שם מעברים את השרות. הירדנים יושבים בעזר, שהוא הרמה שמעל לירדן, כך שאנחנו בעצם פרושים לפניהם כמו על כף היד, כעור שיתר משקיה-העמק נמצאים יותר מאחור.